

2.4.1-17

*Η αντίστροφη μέτρηση για το καθεστώς των Τριάντα***ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ**

- 4.1 Τέτοιος στάθηκε ο θάνατος του Θηραμένη. Τότε πια θεώρησαν οι Τριάντα πως ήταν ελεύθεροι να τυραννούν δίχως φόβο· όχι μόνο απαγόρευαν σ' όσους δεν ήταν γραμμένοι στον κατάλογο να μπαίνουν στην πόλη, αλλά τους άρπαζαν κι από μέσα απ' τ' αγροκτήματά τους για να τους πάρουν, αυτοί κι οι φίλοι τους, τη γη τους. Οι κατατρεγμένοι κατέφευγαν στον Πειραιά, μα κι εκεί συνεχιζόταν ο διωγμός· τα Μέγαρα κι η Θήβα γέμισαν πρόσφυγες.
- 4.2 Τότε κίνησε από τη Θήβα ο Θρασύβουλος με μια εβδομηνταριά άντρες κι έπιασε τ' οχυρό φρούριο της Φυλής. Μια μέρα πούκανε πολύ καλό καιρό βγήκαν οι Τριάντα από την πόλη να τους χτυπήσουν, έχοντας μαζί τους τους Τρεις Χιλιάδες και το ιππικό. Όταν έφτασαν στη Φυλή, μερικοί νέοι τόλμησαν να κάνουν αμέσως επίθεση στο φρούριο, αλλά πληγώθηκαν κι έφυγαν άπραχτοι.
- 4.3 Οι Τριάντα σχεδίαζαν να χτίσουν τείχος για να κόψουν τον ανεφοδιασμό των επαναστατών και να τους αναγκάσουν να παραδοθούν· τη νύχτα όμως και την άλλη μέρα χιόνισε τόσο πολύ που υποχρεώθηκαν να γυρίσουν πίσω στην πόλη, βουτηγμένοι στα χιόνια, αφού τους σκότωσαν οι άλλοι πολλούς βοηθητικούς.
- 4.4 Κατάλαβαν ωστόσο ότι οι επαναστάτες θα λεηλατούσαν και τις καλλιέργειες αν δεν υπήρχε φρουρά να τις προστατέψει· έστειλαν λοιπόν στα σύνορα —κάπου δεκαπέντε στάδια από τη Φυλή— όλη σχεδόν τη Λακωνική φρουρά και το ιππικό δύο φυλών, που στρατοπέδευαν σ' ένα πυκνοφυτεμένο τόπο και φύλαγαν την περιοχή.
- 4.5 Στο μεταξύ είχαν συγκεντρωθεί στη Φυλή κάπου εφτακόσιοι άνδρες. Μια νύχτα, ο Θρασύβουλος τους πήρε και τους κατέβασε σ' απόσταση τριών ή τεσσάρων σταδίων από τη φρουρά· εκεί απόθεσαν τα όπλα τους και περίμεναν.
- 4.6 Κατά τα ξημερώματα σηκώθηκαν οι φρουροί και τράβηξαν ο καθένας στη δουλειά του, ξεμακραίνοντας από τον οπλισμό τους. Εκείνη την ώρα —καθώς οι ιπποκόμοι έκαναν θόρυβο ξυστρίζοντας τ' άλογα— οι άντρες του Θρασύβουλου άδραξαν τ' άρματα, κι ορμώντας καταπάνω τους τρεχάτοι σκότωσαν μερικούς και κυνήγησαν τους άλλους, που τόβαλαν στα πόδια, ως έξι-εφτά στάδια δρόμο. Οι ολιγαρχικοί έχασαν πάνω από εκατόν είκοσι οπλίτες και τρεις ιππείς: τον Νικόστρατο, τον λεγόμενο «ωραίο», κι άλλους δυο που πιάστηκαν στα στρώματά τους.
- 4.7 Κατόπι οι επαναστάτες γύρισαν πίσω, έστησαν τρόπαιο, μάζεψαν τα όπλα και τα λάφυρα που είχαν πέσει στα χέρια τους και πήγαν πίσω στη Φυλή. Όταν ήρθε το ιππικό από την πόλη για ενίσχυση, δε βρήκε κανέναν εχθρό μπροστά του· έμεινε λοιπόν εκεί μόνο ώσπου να παραλάβουν τους νεκρούς οι συγγενείς τους και γύρισε ξανά στην πόλη.
- 4.8 Έπειτα απ' αυτό οι Τριάντα, κρίνοντας ότι η θέση τους είχε κλονιστεί, αποφάσισαν να κάνουν δική τους την Ελευσίνα για να την έχουν καταφύγιο σ' ώρα ανάγκης. Πήγαν λοιπόν εκεί ο Κριτίας κι οι άλλοι συνάδελφοί του, έχοντας δώσει από πριν οδηγίες στο ιππικό, κι έκαναν επιθεώρηση στους Ελευσίνιους. Κατόπι, με το πρόσχημα ότι ήθελαν να ξέρουν πόσοι είναι και πόση πρόσθετη φρουρά θα χρειαστούν, πρόσταξαν να τους καταγράψουν όλους, κι ο καθένας που θα καταγραφόταν να βγαίνει από τη μικρή πύλη προς τη θάλασσα. στον γιαλό όμως είχαν τοποθετήσει δεξιά κι αριστερά τους ιππείς, κι έναν-έναν που έβγαине τον άρπαζαν οι βοηθοί τους και τον έδεναν χεροπόδαρα. Αφού τους έπιασαν όλους μ' αυτό τον τρόπο, πρόσταξαν τον αρχηγό του ιππικού Λυσίμαχο να τους πάρει και να τους παραδώσει στους Έντεκα.
- 4.9 Την άλλη μέρα συγκέντρωσαν στο Ωδείο τους οπλίτες που ήταν γραμμένοι στον κατάλογο, καθώς και τους υπόλοιπους ιππείς, κι ο Κριτίας σηκώθηκε κι είπε:
«Το καθεστώς, άνδρες, δεν τ' οργανώνουμε μόνο για καλό δικό μας, μα άλλο τόσο και για δικό σας. Μια και θάχετε λοιπόν μερίδιο στις τιμές, πρέπει νάχετε μερίδιο και στους κινδύνους. Για τούτο είν' ανάγκη να καταδικάσετε τους Ελευσίνιους που πιάσαμε, ώστε νάχετε τις ίδιες ελπίδες και τους ίδιους φόβους με μας.»
- 4.10 Και τους έδειξε ένα σημείο, λέγοντας να παν εκεί να ψηφίσουν ένας-ένας, φανερά. Το μισό Ωδείο ήταν γεμάτο οπλισμένους Λάκωνες φρουρούς· άλλωστε όσοι πολίτες δε σκοτιζόνταν παρά μόνο για το συμφέρον τους τάβλεπαν αυτά με καλό μάτι...
Μετά απ' αυτά ο Θρασύβουλος πήρε τους ανθρώπους του από τη Φυλή —είχαν κιόλας μαζευτεί περίπου χίλιοι— κι έφτασε νύχτα στον Πειραιά. Μόλις τόμαθαν οι Τριάντα έτρεξαν να τους χτυπήσουν με τους Λάκωνες, τους οπλίτες και το ιππικό, και προχώρησαν από τον αμαξωτό δρόμο που ανεβαίνει στον Πειραιά.
- 4.11 Οι επαναστάτες δοκίμασαν στην αρχή να τους εμποδίσουν, αλλά βλέποντας ότι ο περίγυρος του Πειραιά, μεγάλος καθώς ήταν, χρειαζόταν πολυάνθρωπη φρουρά για την επάνδρωσή του ενώ αυτοί ήταν λίγοι, συσπειρώθηκαν στη Μουνιχία. Τότε οι ολιγαρχικοί πήγαν στην Ιπποδάμειο Αγορά· πρώτα παρατάχτηκαν έτσι ώστε να πιάνουν όλο το φάρδος του δρόμου που οδηγεί στο ιερό της Άρτεμης της Μουνιχίας και στο Βενδίδειο, και το βάθος τους έφτασε τις πενήντα σειρές.

Κατόπι, μ' αυτό τον σχηματισμό, άρχισαν ν' ανηφορίζουν.

- 4.12 Αντίκρυ τους, οι επαναστάτες έπιασαν κι εκείνοι όλο το πλάτος του δρόμου, οι οπλίτες τους όμως είχαν μόνο δέκα σειρές βάθος· πίσω τους ωστόσο πήραν θέση ασπιδοφόροι κι ελαφρό πεζικό οπλισμένο μ' ακόντια, και πιο πίσω ακόμα άλλοι, οπλισμένοι με πέτρες. (Απ' αυτούς ήταν πολλοί, γιατί είχαν προστεθεί και ντόπιοι). Καθώς προχωρούσαν οι αντίπαλοι, ο Θρασύβουλος πρόσταξε τους άνδρες του ν' αποθέσουν τις ασπίδες τους· κάνοντας κι αυτός το ίδιο, αλλά κρατώντας τ' άλλα όπλα του, στάθηκε στη μέση κ' είπε:
- 4.13 «Θυμηθείτε, πολίτες —κι όσοι δεν το ξέρετε, μάθετέ το— ότι στο δεξιό εκείνων που πλησιάζουν βρίσκονται αυτοί που εδώ και τέσσερεις μέρες νικήσατε και πήρατε στο κυνήγι. Στο άκρο αριστερό τους πάλι είναι οι ίδιοι οι Τριάντα —αυτοί που δίχως σε τίποτα νάχουμε φταίξει μας εξόριζαν από την πόλη, μας έδιωχναν από τα σπίτια μας κι έκαναν προγραφές των αγαπημένων μας. Να όμως που τώρα τους έλαχε κάτι που αυτοί ποτέ δεν περίμεναν, ενώ εμείς πάντα το ευχόμασταν— τους αντικρίζουμε με τα όπλα στα χέρια!
- 4.14 Κάποτε μας έπιασαν την ώρα που τρώγαμε, την ώρα που κοιμόμασταν, την ώρα που ήμασταν στην Αγορά· άλλοι εξοριστήκαμε όχι μόνο αναίτια, αλλά δίχως να βρισκόμαστε καν στην πόλη. Γι' αυτό κι οι θεοί παίρνουν τώρα φανερά το μέρος μας: μέσα στην καλοκαιρία προκαλούνε θύελλα την ώρα που μας συμφέρει· όταν κάνουμε επιχείρηση, λίγοι εμείς εναντίον πολλών εχθρών, θριαμβεύουμε χάρη στην εύνοιά τους·
- 4.15 και να τώρα που μας έφεραν σε τοποθεσία όπου οι εχθροί έχουν ν' ανέβουν ανήφορο κι έτσι δεν μπορούν ούτε δόρατα, ούτε ακόντια να ρίξουν πάνω από τα κεφάλια των προστινών τους, ενώ εμείς από ψηλά θα τους φτάνουμε και με δόρατα και μ' ακόντια και με πέτρες και θα χτυπήσουμε πολλούς.
- 4.16 Θα νόμιζε κανένας ότι με τις πρώτες σειρές τους τουλάχιστον θα χρειαστεί να πολεμήσουμε σαν ίσοι προς ίσους· αν όμως εσείς ρίχνετε τα βέλη σας πυκνά-πυκνά, όπως πρέπει, κανένας σας δε θ' αστοχήσει — γεμάτος καθώς είν' ο δρόμος από δαύτους. Αυτοί πάλι θα κρύβονται όλη την ώρα κάτω από τις ασπίδες τους για να προφυλαχτούν — έτσι θα μπορούμε να τους χτυπάμε όπου θέλουμε, σα νάναι τυφλοί, αλλά και να ορμάμε καταπάνω τους και να τους γκρεμίζουμε.
- 4.17 Εμπρός λοιπόν, άνδρες, αγωνιστείτε με τέτοιο τρόπο, που ο καθένας σας να νιώσει ότι σ' αυτόν χρωστάμε το πιο πολύ τη νίκη! Γιατί αυτή, αν θέλει ο θεός, θα μας δώσει πίσω πατρίδα, σπίτια, ελευθερία, τιμές, παιδιά —σ' όσους έχουν— και γυναίκες. Τρισευτυχισμένοι θάναι στ' αλήθεια όσοι από μας, νικητές, ζήσουν για να δουν τη γλυκύτατη εκείνη μέρα! Ευτυχισμένος όμως κι όποιος σκοτωθεί, γιατί σε κανένα —και πλούσιος νάναι— δε θα στηθεί μνημείο λαμπρό σαν το δικό του! Όταν λοιπόν έρθει η στιγμή θ' αρχίσω εγώ να τραγουδάω τον παιάνα· και μόλις επικαλεστούμε τον Ενωάλιο ας ορμήσουμε όλοι με μια καρδιά, να ξεπληρώσουμε σ' αυτούς τους ανθρώπους τις προσβολές που μας έκαναν!»

[Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Μετά τον θάνατο του Θηραμένη επικράτησε μια ομάδα αδιάλλακτων και αδίστακτων ολιγαρχικών, που πίστευαν ότι η εξουσία τους εδραιώθηκε και μπορούσαν να αυθαιρετούν και να εγκληματούν ανεμπόδιστα. Προχώρησαν σε πράξεις που παραβίαζαν κατάφωρα τα ανθρώπινα δικαιώματα, αντιδημοκρατικές, ανήθικες και ακραίες. Έτσι λοιπόν:

- α. απαγόρευσαν την είσοδο στην πόλη σε όσους δεν ήταν γραμμένοι στον κατάλογο των τριών χιλιάδων οπαδών τους.
- β. έδιωξαν τους αγρότες και τους κατοίκους της υπαίθρου από τα χωράφια τους για να τα πάρουν οι ίδιοι.
- γ. δήμευσαν τις περιουσίες πολλών απλών πολιτών.
- δ. προχώρησαν σε εκτελέσεις πολιτικών τους αντιπάλων.
- ε. ώθησαν πολλούς Αθηναίους πολίτες σε αυτοεξορία στον Πειραιά και σε άλλες γειτονικές πόλεις, όπως στα Μέγαρα και στη Θήβα.

Οι ενέργειες αυτές των Τριάκοντα, αντί να λειτουργήσουν θετικά για το καθεστώς τους, στρέφονται εναντίον τους. Αυτό συνέβη διότι πολλοί πολιτικοί πρόσφυγες αρχίζουν να αφυπνίζονται, να συνειδητοποιούν τον βαθμό επικινδυνότητας του καθεστώτος και να ωριμάζει μέσα τους η ιδέα της αντίστασης και της ανατροπής του. Επικεφαλής του αγώνα τίθεται ο δημοκρατικός Θρασύβουλος, ο οποίος καταλαμβάνει το φρούριο της Φυλής και αναγκάζει τις δυνάμεις των Τριάκοντα να τον αντιμετωπίσουν. Κάποιοι παράτολμοι νεαροί συγκρούονται με τους εβδομήντα άνδρες του Θρασυβούλου, αποκρούονται και τραυματίζονται.

Αφού η πρώτη επίθεση των Τριάκοντα κατά του οχυρού της Φυλής ήταν ανεπιτυχής, σχεδίασαν:

- α. να χτίσουν τείχος γύρω από το φρούριο της Φυλής.
- β. να πολιορκήσουν τον Θρασύβουλο και τους άνδρες του.
- γ. να ανακόψουν τον ανεφοδιασμό των επαναστατών.
- δ. να τους αναγκάσουν να παραδοθούν.

Οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες, όμως, ανέτρεψαν τα σχέδιά τους και αναγκάστηκαν να επιστρέψουν στην Αθήνα, αφού δέχτηκαν και την επίθεση των δημοκρατικών, στην οποία αρκετοί σκοτώθηκαν.

Οι Τριάκοντα κατάλαβαν ότι ο Θρασύβουλος, για να εξασφαλίσει εφόδια, θα έκανε επιδρομές στους αγρούς. Για τον λόγο αυτό έστειλαν στα σύνορα της Αττικής όλη σχεδόν τη λακωνική φρουρά και το ιππικό δύο φυλών, για να ελέγχουν και να φρουρούν την περιοχή, εμποδίζοντας τις πιθανές κινήσεις του Θρασυβούλου.

Ο Θρασύβουλος, όπως αναφέραμε προηγουμένως, κατέλαβε το φρούριο της Φυλής με εβδομήντα άνδρες. Ο αριθμός των ανδρών του όμως αυξήθηκε, για την ακρίβεια δεκαπλασιάστηκε, συγκεντρώνοντας πολλούς δημοκράτες, οι οποίοι, όταν έμαθαν ότι αντιμετώπισε τους ολιγαρχικούς, έσπευσαν να ενισχύσουν το στράτευμά του. Με όλους αυτούς στο πλευρό του, ο Θρασύβουλος αποφάσισε να επιτεθεί εναντίον των ολιγαρχικών που βρίσκονταν στην πεδιάδα. Μετέφερε το στράτευμά του τη νύχτα και στρατοπέδευσε κοντά τους, χωρίς να γίνει αντιληπτός. Ο Θρασύβουλος αποφάσισε να επιτεθεί το ξημέρωμα της επόμενης ημέρας εναντίον των ολιγαρχικών που βρίσκονταν στην πεδιάδα και αυτοί αιφνιδιάστηκαν διότι:

- α.** είχαν απομακρυνθεί από τον οπλισμό τους.
- β.** οι ιπποκόμοι τους έκαναν φασαρία, με αποτέλεσμα να μην ακούσουν τον θόρυβο των επιτιθέμενων.
- γ.** επικρατούσε ακαταστασία και χαλαρότητα στο στρατόπεδο.
- δ.** πολλοί, όπως ο Νικόστρατος, κοιμούνταν ακόμη.

Ο αιφνιδιασμός πέτυχε. Ο Θρασύβουλος και οι άνδρες του νίκησαν τους ολιγαρχικούς, από τους οποίους πολλοί σκοτώθηκαν στην πεδιάδα και άλλοι τράπηκαν σε φυγή.

Μετά τη νίκη τους οι επαναστάτες έστησαν τρόπαιο, συγκέντρωσαν τα όπλα και τα λάφυρα των ολιγαρχικών και επέστρεψαν στο φρούριο της Φυλής. Όταν οι Τριάκοντα έμαθαν τα γεγονότα, έστειλαν από την Αθήνα ενισχύσεις, οι οποίες, όμως, έφτασαν πολύ αργά, αφού δε βρήκαν κανέναν εχθρό. Παρέμειναν εκεί μέχρι να παραλάβουν οι συγγενείς τους νεκρούς τους και επέστρεψαν στην Αθήνα.

Οι ενέργειες στις οποίες προβαίνουν οι ολιγαρχικοί αμέσως μετά την ήττα τους από τους δημοκρατικούς είναι ένα ακόμα δείγμα του δόλιου, κυνικού και αντιδημοκρατικού χαρακτήρα τους. Την ανασφάλεια και τον φόβο τους λόγω της ήττας τους και της συνεχώς αυξανόμενης δύναμης των δημοκρατικών προσπαθούν να αντιμετωπίσουν με παράνομα και δόλια μέσα. Αποφασίζουν να καταλάβουν την Ελευσίνα, για να τη χρησιμοποιήσουν ως καταφύγιο σε περίπτωση ανάγκης. Προκειμένου να την ελέγξουν, προφασίζονται ότι θέλουν να μάθουν τον ακριβή αριθμό των κατοίκων της, ώστε να υπολογίσουν τη φρουρά που θα είναι αναγκαία. Συγκεντρώνουν όλους τους κατοίκους στον ίδιο χώρο, αρχίζουν την καταμέτρηση και με δόλο και απάτη τούς συλλαμβάνουν όλους. Κατόπιν, οι ιππείς τούς παραδίδουν στον αρχηγό του ιππικού, τον Λυσίμαχο, με την εντολή να τους μεταφέρει στην Αθήνα και να τους παραδώσει στους Έντεκα.

Αφού οι Ελευσίνιοι μεταφέρθηκαν στην Αθήνα, ο Κριτίας κάλεσε στο Ωδείο τους οπλίτες που ήταν γραμμένοι στον κατάλογο και τους υπόλοιπους ιππείς. Τότε πήρε τον λόγο και, αφού τόνισε ότι το καθεστώς φρόντιζε για το καλό όλων και όλοι όφειλαν να έχουν συμμετοχή στις τιμές και στους κινδύνους, ζήτησε να καταδικάσουν σε θάνατο τους Ελευσινίους, χωρίς να υπάρχει ούτε δικαστήριο ούτε κατηγορητήριο. Στη συνέχεια, απαίτησε φανερή ψηφοφορία κάτω από το άγρυπνο βλέμμα των οπλισμένων φρουρών και με την ανοχή αρκετών ολιγαρχικών πολιτών, οι οποίοι ενδιαφέρονταν μόνο για το ατομικό τους συμφέρον και αδιαφορούσαν για τις αυθαιρεσίες των Τριάκοντα. Οι Τριάκοντα ανάγκασαν τους ολιγαρχικούς να μετέχουν στη δίκη-παρωδία διότι:

- α.** ήθελαν να αυξήσουν τους υποστηρικτές και συνενόχους του καθεστώτος.
- β.** ήθελαν να ασκήσουν ψυχολογική βία στους ίδιους τους ολιγαρχικούς, ώστε να φοβούνται την εκδίκηση των δημοκρατικών σε περίπτωση ανατροπής του καθεστώτος τους.
- γ.** ήθελαν να μετατρέψουν τους ολιγαρχικούς σε πειθήνια όργανά τους, και για τον λόγο αυτό ο Κριτίας ζήτησε φανερή ψηφοφορία.

Η ενέργεια αυτή των Τριάκοντα σε βάρος των Ελευσινίων ενίσχυσε τις δυνάμεις των αντιπάλων. Έτσι, ο Θρασύβουλος με χίλιους άνδρες πλέον μετακινήθηκε από τη Φυλή στον Πειραιά. Οι κινήσεις και οι ενέργειές του αποκαλύπτουν τα στρατηγικά του προσόντα. Οι Τριάκοντα μαθαίνοντας αυτή την κίνηση του αντιπάλου τους έστειλαν τους Λάκωνες, τους οπλίτες και το ιππικό να τον αντιμετωπίσουν, οι οποίοι πήγαν στην Ιπποδάμειο Αγορά καταλαμβάνοντας όλο το πλάτος του δρόμου με βάθος πενήντα σειρών. Μετά την κατάληψη της συγκεκριμένης θέσης από τους ολιγαρχικούς, ο Θρασύβουλος και οι οπαδοί του συσπειρώθηκαν στη Μουνιχία, σε όλο το πλάτος του δρόμου, με βάθος μόνο δέκα σειρών, αφού ήταν λιγότεροι. Σε αυτούς προστέθηκαν αυθόρμητα και πολλοί κάτοικοι της περιοχής, οι οποίοι δυσφορούσαν και υπέφεραν λόγω της φτώχειας που βίωναν εξαιτίας της μείωσης των εμπορικών συναλλαγών από τους Τριάκοντα. Ενώ η σύγκρουση των δύο αντιπάλων πλησίαζε, ο Θρασύβουλος διέταξε τους στρατιώτες του να αποθέσουν

τις ασπίδες τους και, επειδή ήταν πολύ λιγότεροι από τους αντιπάλους τους, αποφάσισε να τους μιλήσει για να τους τονώσει το ηθικό.

Ο Θρασύβουλος, με την αναφορά του στις ανόσιες πράξεις των Τριάκοντα, θα προσπαθήσει να ανεβάσει το ηθικό των στρατιωτών του και να αυξήσει τη διάθεσή τους για τιμωρία των αντιπάλων. Ξεκινά τον λόγο του τονίζοντας τα εξής:

- α. στη δεξιά πλευρά της παράταξης των αντιπάλων βρίσκονται αυτοί που πριν από τέσσερις ημέρες νικήθηκαν από αυτούς και τράπηκαν σε φυγή.
- β. στην αριστερή πλευρά της παράταξης των αντιπάλων βρίσκονται οι ίδιοι οι Τριάκοντα.
- γ. οι Τριάκοντα τους εξόρισαν από την πόλη τους.
- δ. οι Τριάκοντα τους έδιωξαν από τα σπίτια τους και εξόντωσαν τα αγαπημένα τους πρόσωπα.
- ε. οι Τριάκοντα δεν περίμεναν ποτέ ότι θα άλλαζε η υπάρχουσα κατάσταση και θα τιμωρούνταν για τις αυθαιρεσίες που έκαναν.
- στ. είναι πολύ σημαντικό ότι έχουν πια στα χέρια τους όπλα για να πολεμήσουν. (Είναι γνωστό ότι, όταν οι Τριάκοντα πήραν την εξουσία, αφόπλισαν σχεδόν όλους τους Αθηναίους.)
- ζ. οι θεοί είναι με το μέρος τους διότι:
 - προκάλεσαν θύελλα μέσα στην καλοκαιρία, γεγονός που τους ευνόησε.
 - έδωσαν τη νίκη σε αυτούς, ενώ ήταν λιγότεροι και πολεμούσαν εναντίον περισσότερων.
 - τους βοήθησαν να καταλάβουν την πλεονεκτική θέση στην οποία τώρα βρίσκονται. Αφού θα πολεμήσουν από ψηλότερο σημείο από ό,τι οι εχθροί, θα αναγκάσουν τους αντιπάλους τους να υποχωρήσουν χτυπώντας τους με ακόντια, βέλη και πέτρες. Οι ολιγαρχικοί όχι μόνο δε θα μπορέσουν να ανέβουν την ανηφόρα και να ρίξουν δόρατα ή ακόντια, αλλά, για να προστατευτούν, θα κρατήσουν τις ασπίδες πάνω στα κεφάλια τους αφήνοντας εκτεθειμένο το υπόλοιπο σώμα τους στις βολές των δημοκρατικών. Επομένως, καθώς θα τρέχουν για να ξεφύγουν, οι δημοκρατικοί θα τους καταδιώξουν και θα τους συντρίψουν.

Στο τέλος του λόγου του ο Θρασύβουλος παρακινεί τους άνδρες του να πολεμήσουν γενναία και χωρίς φόβο, διότι η νίκη θα τους δώσει πίσω όσα στερήθηκαν τόσο καιρό. Θεωρεί ευτυχείς και όσους ζήσουν, διότι θα δουν καλύτερες μέρες, και όσους πεθάνουν στη μάχη, διότι θα κερδίσουν αιώνια δόξα και τιμή από τους ζωντανούς. Τους τονίζει ότι ο ίδιος θα δώσει το σύνθημα για την επίθεση και θα εκδικηθούν τους αντιπάλους τους για όσες συμφορές προκάλεσαν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πώς κρίνετε την πολιτική ενέργεια των Μεγαρέων και των Θηβαίων να δέχονται Αθηναίους πολιτικούς φυγάδες στις χώρες τους; Σε τι οφείλεται αυτή η θεαματική μεταστροφή της πολιτικής τους; (πρβλ. Έλλ. 2.2.19: «**μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίους ἀλλ' ἐξαιρεῖν.**»).
2. Πώς κρίνετε τα επιχειρήματα του Κριτία για να εξασφαλίσει την καταδίκη των κατοίκων της Ελευσίνας;
3. Ποια ήταν η στάση της «κοινής γνώμης» απέναντι στις καταδικαστικές αποφάσεις του καθεστώτος; Πώς επήλθε βαθμιαία αυτή η διαφοροποίηση; Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν σ' αυτή;